

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

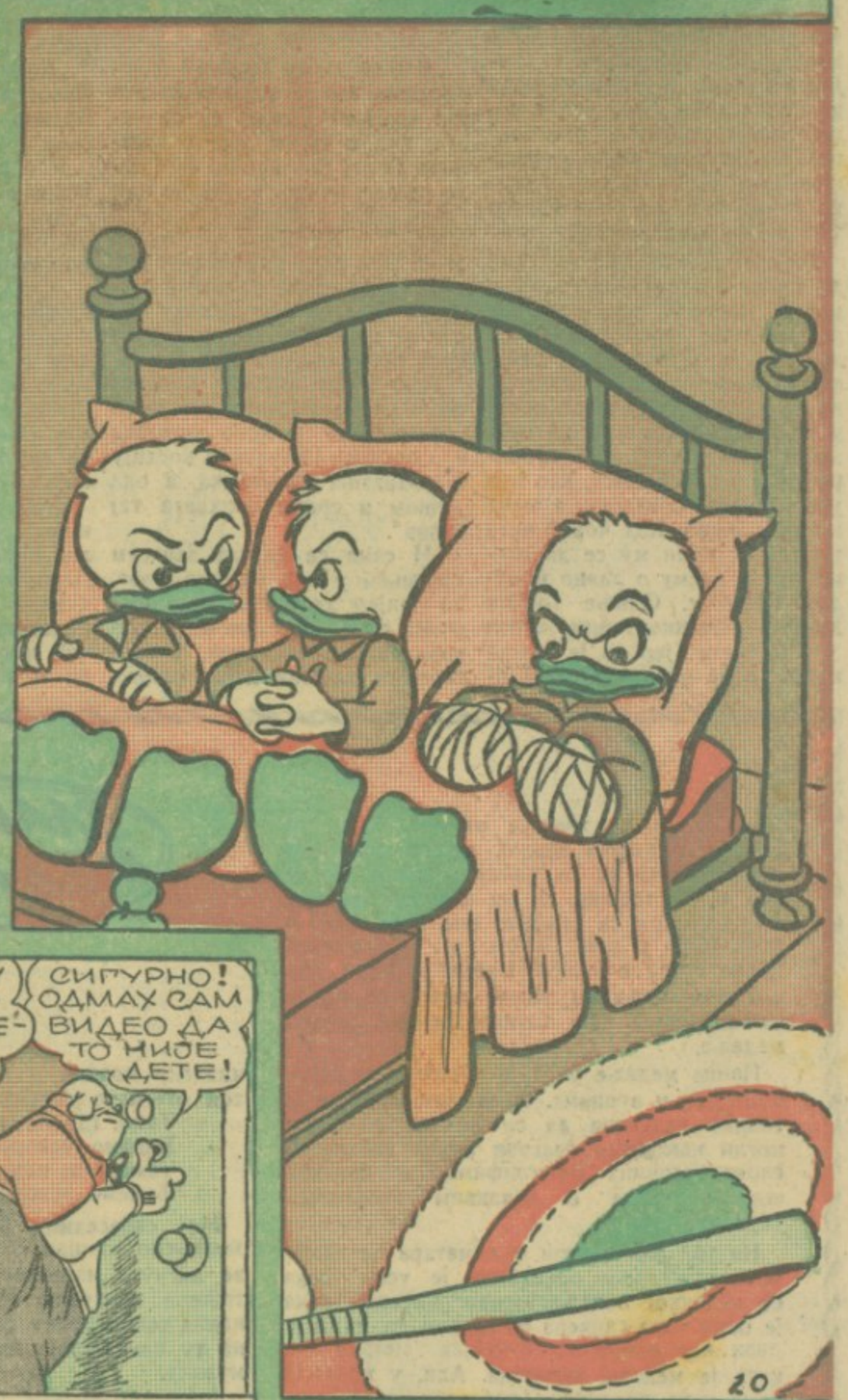
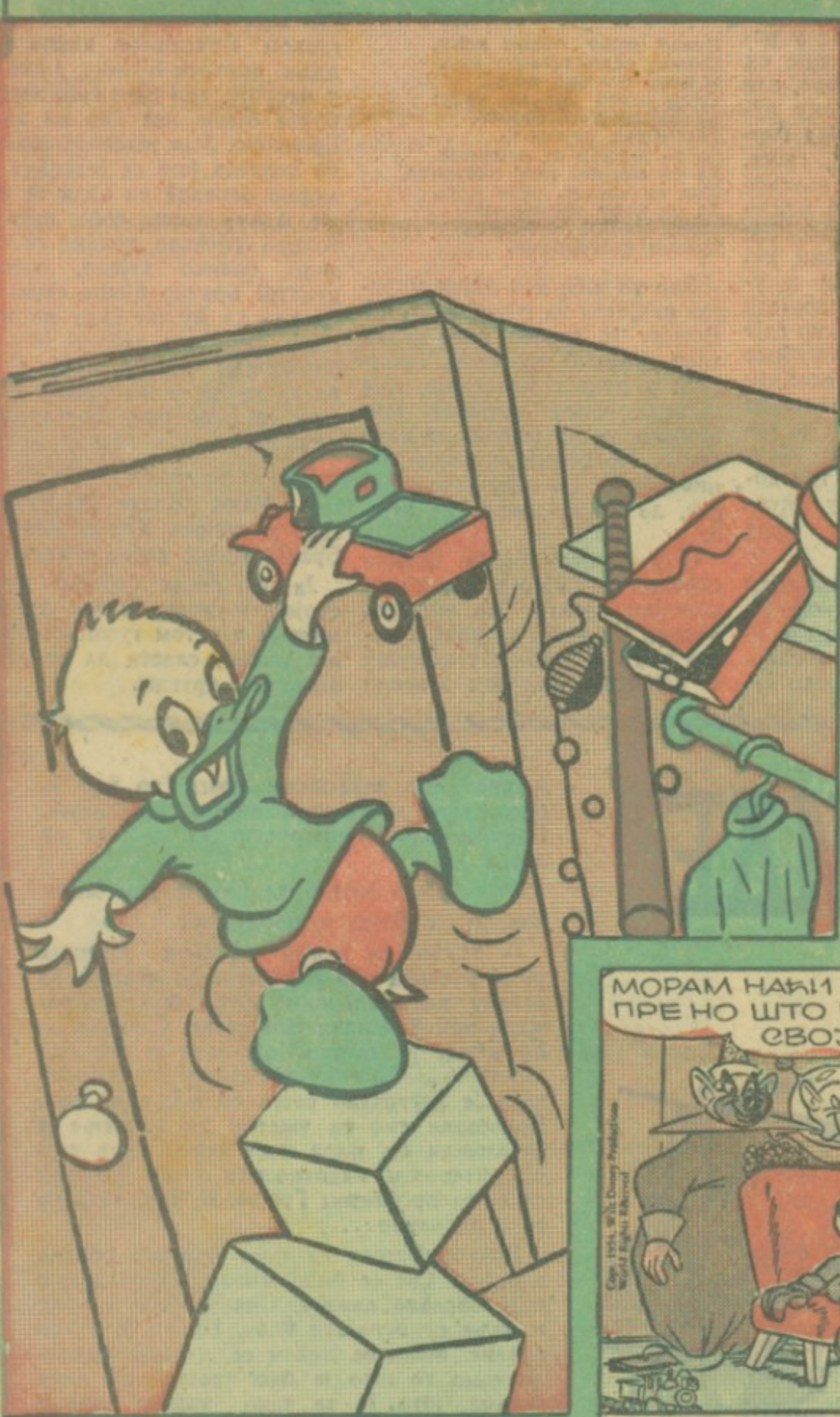
15
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIX — Број 289 — Субота, 3 јул 1957

МИКИ И НАХОД РИЋА

Једна драма у једном писму

Бранка и сама себе, јер се они „не дијелише ни часа“. Она ће само верно да забележи оно што јој је остало као лична особина Бранкова.

— Најживље ми је у памети вријеме од г. 1846—1849. Тада бјеше Бранко у најбољем добу. Не бјеше још оболио, а весело срце и живахан дух сјајаше му из вјечно ведра лица. Видах га истина тек недељом и четвртком, ван другејих празника, јер и сама бихах у послу, а и он бјеше више у очиној соби, — али га се ипак сјећам тако лијепо, да се већ толико каним да га сликам...

Лик и кретање

— Бјеше нешто виши од средња узраста, тијела размјерна, витка а опет зато посмајна. На жилавом, и лети и зими разголитаном врату сјеваше глава дивна кроја, широка пјесничка чепа, густе, отвореномрке косе. Чешљаше је у натраг, а бјеше дуга те му падаше чак до рамена. Каткад би у разговору затресао ту бујну косу као лав своју гриву. Испод чепа сјеваше око необичним сјајем. До јако не видјех тијех очију, и тешко их је гдје и видјети. По разреду велике, па опет у главу утекле, свијетлаше испод мрких трепавица њеком особитом сивозеленкастом бојом и одудару чудновато од мркијех поносно увијенијех вјежа. И сјај и израз бјеше им сасвијем необичан, рекла бих, надземај и вјеран тумач пјесничке душе. Нос бјеше у размаку појак, па пољажаше од чепа доље сасвијем право, али све усуканије. Уста бјеху пуна, готово повелика. Над горњом усном тек никле, густе, сасвијем отвореномрке науснице, али тако да се усна вијела. Зуби се помаљаху свакијем осмијехом, а бјеху здрави, необично бијели, широки и угласти. Лице бјеше сприједо пошироко, сувоњаво па по гдје гдје лако пропушташе рубове од костју. Тијем доби особити израз. Брада бјеше поширока и сасвијем носова. Кожа на лицу танка, мека, увијек заруђена. Чим би ради чега год дошао и најмање у ватру, осула би му се по цијелом лицу жарка румен.

Кретања му бјеху сасвијем проста, мирна и армонична. Не сјећам да сам га видјела икад да рукама маше и доказује. У разговору би се радо за-

валио, очи би дијао и занесено увис гледао. Говорио је мирно, готово тихо и једнакијем гласом, али увијек са осмијехом на устима. Веселост, њека блага, дјетињска веселост бјеше уопште поглавита садржина Бранкове нарави. Гдје год га видах свудје и увијек затекох на лицу његову онај исти благи и весели израз, што га лична још више личаше. Лака корака, заваљене главе ево га гдје иде, па ко би га видјо од прва би помислио: „Овога је вила посинила, па сада ходи по земљи, гдје му мјесто није, да тек пјева и друге весели. Благо њему, на њ не може туга и невоља земаљска жића“...

Пјесничка снага

— Та његова карактеристична веселост хоће да нам каже за што је Бранко пазио дјечу, па баш и сасвијем малешну дјечу, која још и не проговараху... Сјећам се да им је куповао играчке и покластије, да је сасвијем туђе дијете одводио у свој стан, те се тамо с њим играо и вриједна Даничиња бунио. Из истог разлога упуштао би се Бранко радо у дјетињасте, безазлене игре, пристао би уз будаласте, дјетињасте разговоре, коптирао би дјечу...

У друштву бјеше весео, али с мјером. Из његових обичнијех разговора нијеси могао судити да је така дара. Из његовијех уста нијесам чула ни ријечце од онога што је његово, и можда се не бих још за дуго право увјерила о његовој пјесничкој снази, да се не даде красна прилика.

Бјеше то на бадњи дан 1849 године. Вук је гостио своје знајне и пријатеље, а један од тијех донео је мени на дар књижицу споменицу. Ја зарудила да ми сваки од гостију што у њу упише, па дођох и на Бранка. Док се окренух а Бранко већ написао:

Певам дану, певам ноћу.
Певам, селе, штогод ову.
И што ову оно могу,
Само једно још не могу:
Да запевам гласовито,
Гласовито, силвито,
Да те дигнем са земљице,
Да те метнем међ звездаце,
Кад си звезда, селе моја,
Да си међу звездичама,
Међу својим, селе моја,
Милим сестрицама.

Зар то није као лијепо миришавије цвијетак на јутарњој роси? Бранку је требао само један трен, ваљало му само захватити у пуне груди своје, гдје цвијета читав перивој така цвијећа, ту их је брао те нама давао. Не бјеше ли дакле синиј вилин? Па опет тако смијеран, да се ни казати не хтједо...

И у одијелу бјеше Бранко скроман и умјерен. Носио се сасвијем просто, без икојијех накита. На њему си увијек могао видјети пребијелу кошуљу са широком огранцом, а испод

ње тек лако притегнуту мараму с крајевима, дубоко усјечен прслук, кратак свакал отворен капут, обичне чакшире и шилиндар, — а то све увијек, шани и љети, црно.

Као што се просто одијевао тако се умјерено и хранио. Често се хваљаше да неко вријеме живи само о воћу, па онда опет други пут о самом млијеку. Страсно је ишао да се купа у хладној води, а бјеше и добар пливач. Негдје сам чула да се једном пливањем утргао и да је баш тако запатио кличу оне бољетике. Неки опет веле да је и њу наслиједно од своје мајке, јер му је и мајка млада умрла.

Бјеше то послје подне...

— Да ми бар хоће сјећање овдје да утрне! До сада ме вођаше цвијетнијем стазама Бранкова живота.

Бранко бјеше, тако рећи, увијек слабуњав. Клиња његове болести бјеше давно у њему. Сад се појави, сад опет притаји, али напредоваше једнако.

Мина даље описује како су Бранка његови пријатељи дуго наговарали да оде у болницу, где би имао сваку негу и прослугу. Најзад је пристао. Вук и Даничић често су га обилазили, а Вукова жена није пропуштала ниједан дан.

— Радоваше се кад му ко дође и бјеше још једнако весео. Али и то не потраја дуго. Бранково вријеме бјеше истекло. Једнога дана — бјеше то послје подне септембра 1853 — сјеђаше моја мајка као обично уз Бранка. Тога дана бјеше необично узбуђен и њежно држао обе њезине руке у својим. Тако су дуго сједили и разговарали. Кад мајка пође, те се на вратима осврну да га још једанпут поздрави, али Бранко с болничким изразом силвито руже над главом. Поплашена викине нудије, притрчи Бранку, диже га у наручје, али сјен самртнијех крила бјеше већ пао на лице Бранково. Још једанпут захвајно погледа још се једанпут уморно осмехне онда се најже, а оно дивно срце, што је толико осјећало, толико се надало, толико хтјело, преста куцати! Бранко бјеше свршио, па као да му ни смрт не моглаше нахулити лебдио је над блиједијем лићем онај исти благи израз, а на уснама следно се још онај пошљедњи осмијех.

— Мени допаде тај тужни глас у туђини. Кад се вратиш. Бранко бјеше давно сахрањен.

Ја ово писах крвљу срца својега и сузом из ока, али за мене је и у том тужном сјећању толико сласти да је радо дијелим с другим.

У историји наше књижевности има доста писаних докумената који осветљавају епоху у којој су написани или време пре тога. У неким се даје слика друштва, у неким слика групе или појединца који су значајни за општу културу. Један од тих докумената оставила је Мина Вуко мановићка Караџићева, са својим сећањима на песника Бранка Радичевића. Овај веома талентовани „духовни посинак“ генијалног „оца српске књижевности“ Вука Караџића ретко је где тако од срца описан као у Мининој писму.

То је било двадесет и пет годни на после Бранкове смрти. Стеван В. Поповић, уредник „Орла“, великог илустрираног календара за 1878 годину, изразио је жељу у свом календару да се пренесе песникове кости у отаџбину. Многи су се одавали томе позиву да проговоре неку реч о Бранку, као и о уредничком предлогу, а међу њима и Мина. Кад човек чита тај напис, чини му се да слуша дивну песму о давно минулом времену. Обиље топлих детаља о Бранкову лицу кини у том писму, јер то је заиста писмо, а не чланак. Оно је не-

скрено, топло и документовано. И још више — оно је, иако мало, уствари велико дело, без кога би песников лик и до данас добрим делом остао у тамни. Читајући га, добијамо утисак да је пред нама једна лирска драма, писана свежим језиком, у којој све трепери од силног узбуђења.

Цвијетно доба

„Сјећам ли се Бранка? а заборава ли се лако који лијеп спомен? Сјећам га се често, кад с тугом, кад с веселем. Рекла бих као да га и сада гледам очима. Та бјеше нам сваки дан у кући као син и као брат. А је ли чудо? — Зна се, да је Вук радо прикупљао око себе наше младе даровите људе, а бистру оку Вукову не оће се необични дух и богато срце Бранково...“

Тако Мина пише у почетку свога писма, наводијући да се „радо хвата у коло радника око преноса Бранкових костију и подизања споменика, а она душом и срцем прхвата тај позив“.

„И сама се каткад занесем сјећањем у оно цвијетно доба, по онијем златнијем кутињима очина дома, међу оне честе зборове свијетлијех лица, у онај скромни зачетак наше књиге,

она пише да је Вук заволео Бранка као рођеног, те му је био брижан отац, искрен пријатељ и савестан учитељ.

„Колико је то вриједило Бранкову душу и како је то Бранко примао, разбирајем тек сада“.

У оно доба Мина је била у великом послу, а „нешто и незрела“, па није могла да мери доцијим погледом све оно што се збивало у то доба. „Сада дакако знадем шта бјеше узрок те онај весели младих чамаше по вас дуги дан у писарници озбиљнога Вука и ради чега се радоваше Бранко кад би о сутону ухватио слаба старца испод руке да га одведе до „Васер гласије“.

Тамо је сваки дан био збор и договор, на који су долазили: Миклошић, Ранке, Карара, Петрановић, Даничић и други чувени људи онога времена.

Мина каже да би „Буро Даничић могао опширније да говори о тадањем животу Вука,

(2)

ЗЛАТНА МЕДАЉА АТЛАНТИДЕ

РОМАН ОД Г. ГОЛУБОВА

— Ја га не тражим од вас. Хоћу да саопштим нешто важно, веома важно за науку. И да за то добијем новац. То је све. И не тражим да ми верујете на реч. Обазревши се опрезно око себе, он завуче руку у џеп. Потом ми је пружи преко стола и подао отвори песницу. На његовом прљавом длану лежао је велик златан новац или, тачније речено, златна медаља.

Ивица медаље била је неравна, са шкрботинама и зупцима. Сама медаља била је толико излизана да су се тек с муком могли нагађати трагови неких клинастих слова, сличних јероглифима, и контура човечије главе с некаквим необичним украсом.

На три или четири милиметара од ивице читаву медаљу описивала је уска трака од некакног пепаљастосивога метала. Трака је била тако сливена са златом да је изгледала као природан састојак метала из кога је медаља искована. Али, у природи нема тако правилних округлих шара.

— Ово је, очигледно, орихалк, — рече Ватсон. — Тајанствени метал чија је тајна добијања потонула заједно са Атлантидом. Чак га је и Платон познавао само по имену.

— Хоћете да кажете... — почех ја потсмешљиво, али ми доктор Ватсон не дозволи.

— Хоћу. Само треба да умете да слушате.

С вештином мађионичара, врати он медаљу у џеп свог отрцаног капута и викну човеку за шанком:

— Још вискија, Еди, и музику! Моју песму!

Овде су га, изгледа, добро познавали, јер шанкош брзо нађе у гомили плоча ону коју је доктор тражио, убаци у аутомат

никлени новчић и пригушен, топао баритон отегнуто запева:

Тамо, где нема ни бола ни суза,
Бићемо ускоро...
Тамо, где нема ни буђења ни снова,
Бићемо ускоро...

Мој сабеседник је један тренутак замисљено слушао, затворених очију и главе нагнуте настрану, а затим се нагло трже и, нагнувши се према мени, поче да прича такву причу да сам одмах заборавно на трч наметљиву, плитку и сентименталну музику.

Прича бившег човека

— Пре три године служио сам као лекар на броду за спасавање „Метеор“ у једној од лука на Бермудијама... Видим, зацаклиле су вам очи: СОС, спасите наше душе, сушта романтика... А ја вам кажем: то је најстрашнија псећа служба каква се само може замислити. Живот без ведрине, без породице, без другова, без одмора, кад дан и ноћ чамаш на броду, као окован, у очекивању сигнала несреће. Пасји живот, проклет да је!

Али, то није тако важно, мада сам тамо почео много да пијем, у том кавезу, на „Метеору“. Важно је нешто друго. Једном — чак ћу вам тачно рећи кад је то било, крајем септембра 1954 године — испло-

вили смо на море пошто смо примили знаке позива помоћ. Послао их је неки грчки брод који је превозио дрва. Имена му се више не сећам. Несрећа га је задесила 60 миља југозападно од Азорских Острва. Пловили смо према њему готово три дана. Ветар је дувао брзином од десет бала. Замислите и сами како нам је било.

А ипак смо закаснили: прстигао нас је брод једне друге компаније за спасавање. Премину коју смо очекивали добили су други...

Ту је мало застао да попије још једну чашницу, а затим је продужио:

— Нисмо се могли вратити празних руку и стога смо одлучили да чекамо на океану неће ли који други брод затражити помоћ. Имали смо среће. Следеће ноћи ветар је постао још јачи и ми смо примили „СОС“ од још једног пароброда, који је настрадао свега 50 миља од нас. Привезали смо га ужетом за тегљење и затражили од њега лепе паре, чиме смо са интересом надокнадили нашу несрећу са оним проклетим Грком. И, ето, тада ето и догодило...

Доктор Ватсон се опет опрезно обазре наоколо. Све је било мирно, нико на нас није обраћао пажњу. Она тројица у углу и даље су испијали пиво. Причај је читао новине. Мени се, сећам се, чудним учинило само то што је био престао да миче уснама, што је за тако кратко време успео да се од тога одвикне. Шанкош је зевао за шанком, бришући салветом знајаво лице. Он није могао чути оно што смо говорили, а ипак је мој чудни саговорник још више снисно глас:

— У десет часова ујутру приметно је дежурни некакав предмет на води. Показало се да је то био чамцац за спасавање, допола пун воде. У чамцу су била два леша и један човек који је давао слабе знаке живота. Пренели смо га на брод, а чамцац смо оставили, пошто смо претходно од преминулих узели њихове документе. По њима смо установили да су с француског истраживачког брода „Сорбона“. Јесте ли чули о њему?

(Наставиће се)

Ноћ кад цвeта танхуа

Угасио се и последњи трак светлости летњег дана. На игралишту за кошарку усред парка града Ханкоу већ су улаћени рефлектори. Са свих страна пристижу групе људи. Можда вечерас претстоји неки изузетно занимљив сусрет кад је толико људи дошло? Али, где су онда играчи? Публика, међутим, не заузима места на трибинама, већ се окупља на самом терену за игру. Шта се то догађа?

На средини игралишта, на дрвеном узвишењу, стоји велики суд и у њему нека биљка виша од два метра. Њене гране и границе посуте су крупним, као палац дугачким, пупољцима. И гле, бледоружичаста спољна опна на једном од пупољка распукла се: из ње су се појавиле и отвориле трепераве,

ијекне латице. Није прошао ни један час, а пупољак се претворно у као снег белу лопту. Готово истовремено, на суседним границама, међу густим, дугачким листовима, забелели су се и остали цветови — око двадесетак. Латице су се растварале као живе, откривајући жуте четкице тучкова.

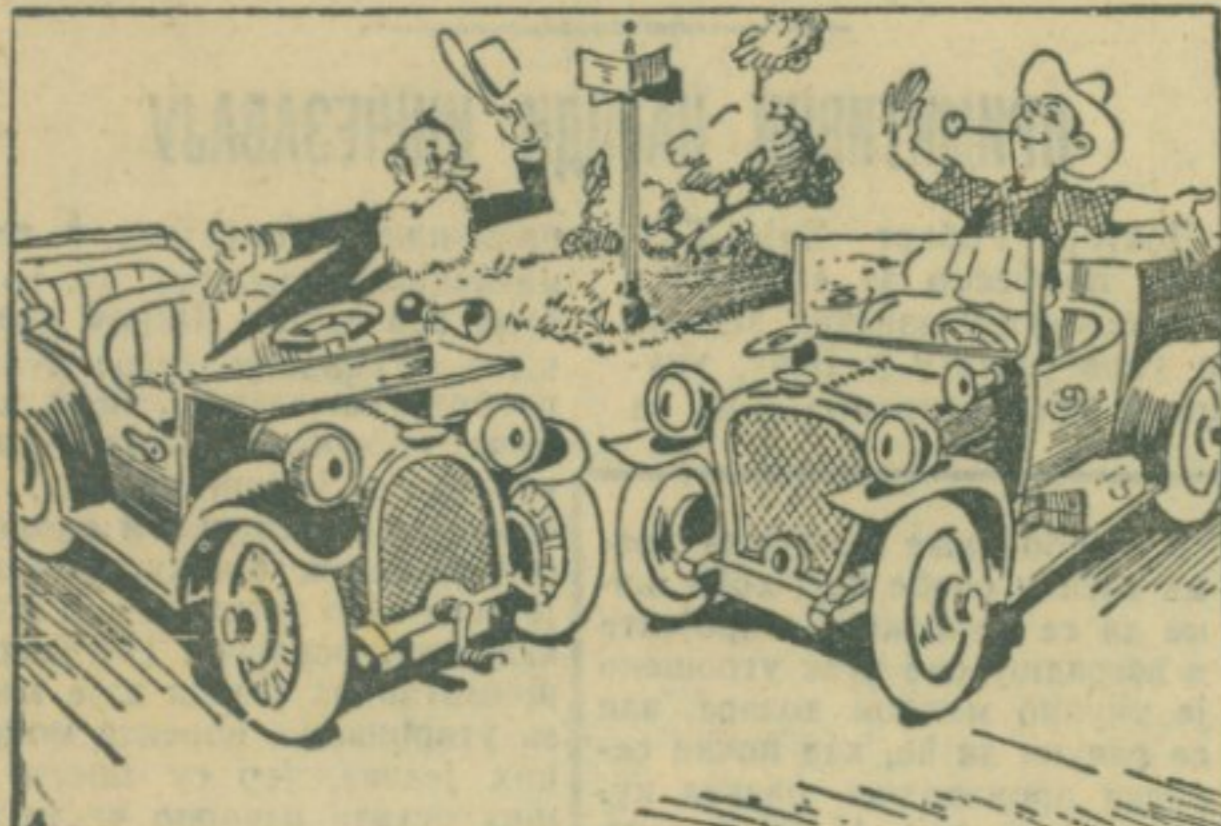
То је цвет танхуа. Цвета само једанпут у години; цвета и увене за свега пет, највише шест часова.

Танхуа се гаји у свим парковима широм читаве Кине. У једну летњу ноћ — ноћ кад цвeта танхуа — стотине и хиљаде људи долазе да уживају у ретком привору.

— Дивно као цвeтање танхуе! — кажу Кинези кад је реч о некој краткој, али лепој и упечатљивој појави.

АКО СЕ ДВА ВОЗАЧА СРЕТНУ...

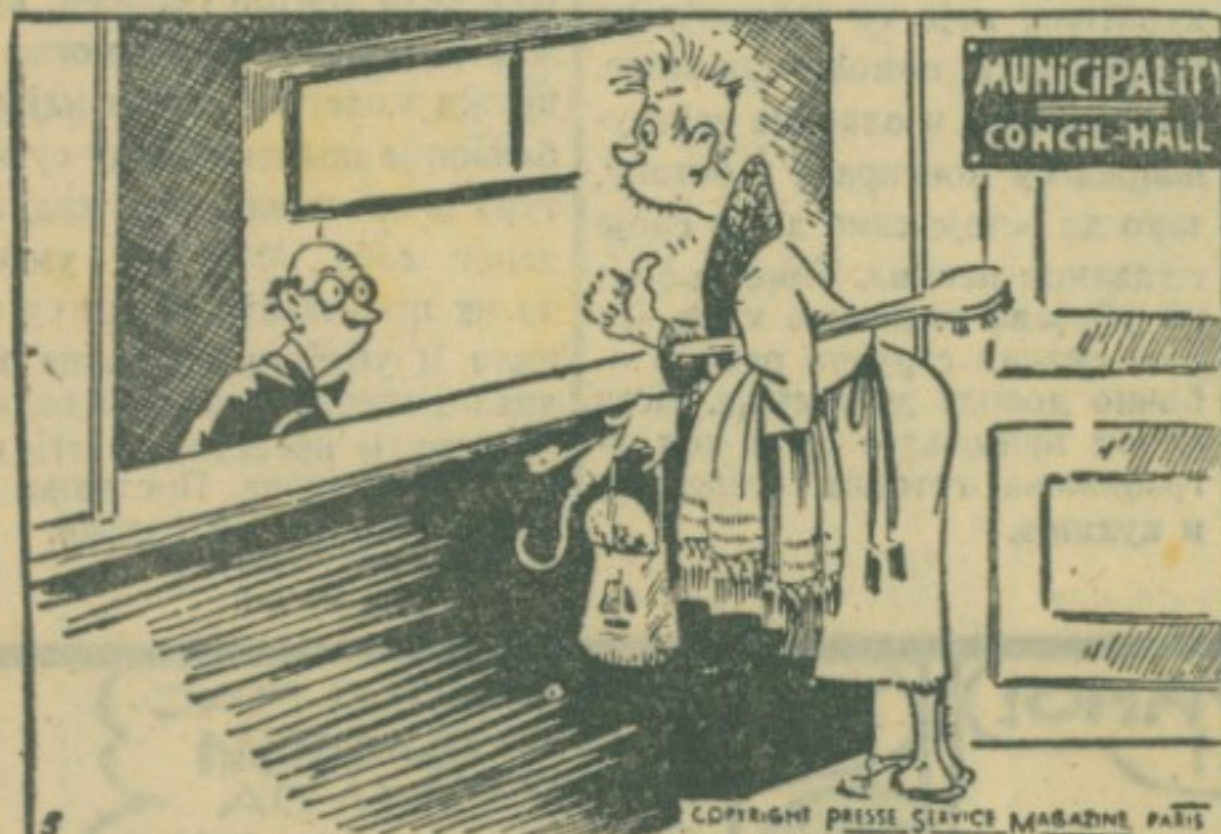
Према једном закону који је донет у држави Нови Хемпшајр, ако се на раскрсници сусретну два возача, сваки мора да „чини све од себе“ да би другог пустио да прође. — У

Спрингфилду, у држави Илиноис, постоји забрана да се људи шетају по тубим опрадама — ако немају одобрење власника имања.

КУПАЊЕ — САМО УЗ ОДОБРЕЊЕ ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

У Моривилу, у држави Вермонт, још постоји наредба — које се нико не придржава — да је забрањено купање у реци или у јавном отвореном купатилу без претходног одобрења

општинских власти. — У Кентакију на снази је одредба која прописује да сваки становник мора да се купа бар двапут годишње. — У Логанспорту је забрањено возити дечја колиџа тротоаром.

КЛУБ ЛОВАЦА АЈКУЛА

У старом енглеском пристаништу Лу, на корнвалској обали, основано је једно необично удружење: Клуб ловаца ајкула. Према правилима, члан клуба може да постане сваки онај ко докаже да је уловио бар једну ајкулу од најмање 35 килограма. Одмах после оснивања, клуб је већ бројао 250 чланова.

WALT DISNEY'S Најзад- ЛУЛА МИРА

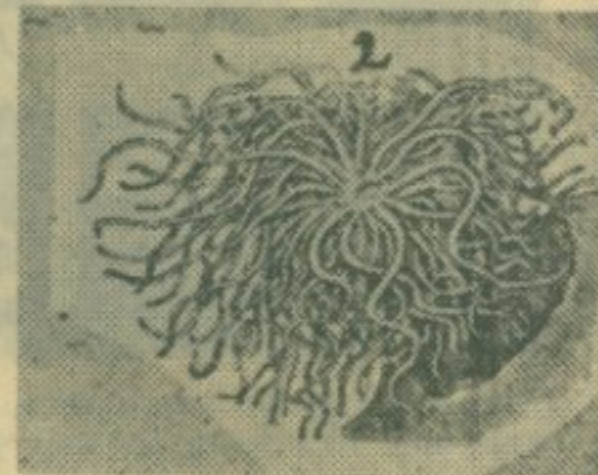
КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Морузџе

Ка је оно?... Што је лепо!... Личи на бео цвет!
— А оно црно што има облик краставца, шта је оно?

— Где што је лепа ова шкољкица!...
— А овај пужић!... Погледај само оног рачића!

Такви и слични разговори свакодневно се могу чути на морским плажама међу децом која су дошла на годишњи одмор из унутрашњости. Они питају и родитеље какве су то животињце, али многи не знају да одговоре. Због тога ћемо овде донети кратке тек-

говори о оним белим цветовима који се називају морузгама, а неки их зову власуљама, сасама, итд.

Морузге спадају у ред корала без скелета. Ове морске животињце имају дивне, живе боје: белкастожуту, зелену, црвену, шарену, мрку, итд. Кад их се више нађе на окуплу, личе на леђу цвећа.

Тело морузге је меснато и цилиндрично. На једном крају има облик стопала, којим се морузга причврсти за стену у мору. На другом слободном крају налазе се уста морузге, окружена густим венцем пипака, који се лелујају у води. Пипци су пуни жарних хелиџа. Ако човек

додирне те пипке, одмах осети као да га коприва опече. Чим то уради, морузга скупи пипке и тело, па добије облик лопте. Ако јој приближимо рибичу, пужића, рачића или нешто слично, она одмах опружи своје ручице и испусти при додиру отров. Месождер је, а то јој је начин да дође до хране. Своју жртву ошамути, а може да прождере и већу жи-

вотињу од себе. Морузге живе у плитком обалском појасу. Када наступи осека, оне остану на коњу, па тада увуку пипке и затворе се, чекајући да дође плима да их однесе. Многе морузге могу да живе веома дуго, а неке и по 50 година.

Ево како изгледају неке морузге:
Црвена морузга (*Actinia equina*), отворена и затворена — слика 1.

Власуља смеђа (*Anemonia sulcata*) — слика 2.

Блештава морузга (*Bunodes gemaceus*) — слика 3.

Најближи сродници морузге су корали. На слици 4 види се бели камени корал.

И ХЛЕБ ПЛАЧЕ КАД СЕ УЗАЛУД ЈЕДЕ

Ево неколико пословица о раду уопште и о уредном раду:

Камен који се често премеша, неће обрасти маховином.
Вода текућица, здравија је од лежеће.

Срећа се тражи у радњи, а не у нади.

Рад је спас од свакога зла и напасти. — Народ каже, кад те обузму зле мисли па не можеш да их се отресеши, ти узми па ради.

И хлеб плаче кад се узалуд једе.

Рад није никог осрамотно. Кад се мора јести, мора се и радити.

ПОБЕДНИК свршној наука

Видео, ако се и даље будеш веровао по стенама и тражећи змије превртао камење, једног дана ће те сигурно ујести „црна удовица“ — често га је опоминао отац. Али, отац је, изгледа, недовољно познавао свога сина. Јер, седамнаестогодишњи рифокоси Бил Брејсвел, из Атланта, победио је „црну удовицу“: успео је да из њених горњих вилица, чији ујед обично значи и смрт после 36 часова мука, извади њен смртоносни отров. Тиме је учињен први корак ка проналажењу противотрова.

Лов на змије била је одувек Билова страст. Међутим, од пре пет година, уствари отац је у школи почео да учи биологију, он је ту своју страст пренео на паукове. Нарочито га је занимала „црна удовица“, тај мали инсект чије је име у неким крајевима Америке постало симбол смрти.

„Хватао сам те мале ђаволе, посматрао их и темељно и-

Упомоћ му је притекао слушај. Једног дана заборавио је у хладњаку једну „црну удовицу“ и кад ју је потпуно укочену — али не мртву — ставио под микроскоп, приметио је на њеној глави сићушну капљицу течности. Да ли је то њен отров? Да би проверио, Бил је ту течност убригао једном мишу, који је жалосно скончао са свим типичним знацима тровања отровом „црне удовице“.

Примењујући метод „дубоког хлађења“, младик је скупио четири ампуле пауковог отрова, од којих је две послао универзитету савезне државе Џорџије, а две задржао за себе. Своју „сировину“, „црне удовице“, Бил хвата сам: међу наслаганим дрвима, под камењем и у сливницима.

„Не, досад ме још ниједна није ујела, — каже он победоносно. — Али, једном сам се страховито уплашио. Док сам их хватао, једна „удовица“ претрчала ми је преко руке. Човек и не осети кад га паук уједе, па сам у својој машти преживео све болове и симптоматске борбе са смрћу. Тада, знате, још нисам имао противотров“.

Захваљујући овом открићу, Бил Брејсвел ће добити стипендију за универзитетске студије и тек тада ће моћи потпуно да се посвети природним наукама. Он се нада да ће

спитивао, — прича Бил Брејсвел. — Проучавао сам њихове навике, њихово изванредно старање за потомство, знао сам шта једу, дивно се њиховим веома развијеним инстинктима. Знао сам о њима готово све, али ништа нисам знао о њиховом смртоносном отрову. Тада сам се бацио на књиге, тако да ми се од силног читања све окретало у глави. Али, све што сам открио било је то да још никоме није пошло за руком да извади отров „црне удовице“ из жлезда које га луче. Одлучио сам да се, упркос оскудним средствима, посветим томе задатку“.

Седамнаестогодишњи природњак покушао је најпре да то постигне помоћу електричног шока. Пошто би — на ужас своје мајке — држао „црну удовицу“ у кухињском хладњаку, и то у прегради где се ствара лед, све док се од хладноће не би умртвила, он би јој она места на глави где се отров из жлезда излива у чељусти излагао електричном удару. Али, успеха није било.

Ако путујете кроз Кину и случај вас нанесе у Веичжоу, један од најстаријих градова у земљи, први човек кога будете срели свакако ће вам испричати легенду...

Трагедиа ПАТУЉАКА

Давно, веома давно, кад у градске зидине Веичжоуа још није био положен ни први камен, људи су живели у пећинама и земуницама, земљу су обрађивали плуговима у које су били упрегнути пси, а пирињач су јели из малих-малецких чинија. Јер ти људи растом су једва-били већи од обичних кокошака.

Кад су ти људи-патуљци одлазили у планину да скупљају суво грање, везивали су се један за другог јаким ужетом, да планински орлови не би однели којег од њих. Толико су били мали...

Тешко је било живети малим људима, тешко им је било борити се с непогодама и дивљим зверима. И они се решише да напусте родна места и оду незнано куд...

Још много „веродостојних“ појединости из живота малих људи испричаће вам данашњи становници Веичжоуа. А затим ће вас одвести ван града и показати вам брежуљак изобразан многим терасама.

Издајека вам се чини: цинковске лестнице дику се од земље према небу. А кад почнете њима да се пењете, видите да у сваком том земаљном степену има на хиљаде малих отвора — улази у мрачне, мале пећине. Још од најстаријих времена становници Веичжоуа налазили су у њима разне предмете. Али чудно: чаше и чиније, српови и плугови, све је то било сићушних размера. У недоумици, посматрали су људи те патуљасте предмете, покушавајући да нађу објашњење за њихову сићушност. Тако се родила легенда...

Недавно су се за те брежуљке заинтересовали и археолози. И они су у пећинама Веичжоуа нашли минијатурне алате и предмете. Значи ли то да су у граду пећина некад одишта живели патуљци?

Археолози су одгонетнули тајну. На брежуљку се никад није налазио град, већ гробље. Пећине нису служиле као домови, већ као гробови давних предака данашњих становника Веичжоуа. У њима су научници нашли скелете људи нормалног раста, а понекад и обичне, велике секире, копча и нажит. Откуд и због чега онда минијатурни предмети?

Древни становници Веичжоуа веровали су да се умрли у свом „загробном животу“ служе алаткама и кућним предметима. Али прави плугови, чиније, бокали били су потребни живима. И живи су нашли решење: својим преминулим остављали су предмете-играчке.

Тако научници објашњавају тајну града патуљака. Али, и поред тога, лепа и тужна легенда о граду патуљака живи и даље.

змијевој земљи“ кућу од пластичне материје, како би доказало да се већ данас од пластичних маса може начинити сваки предмет. Кућа има три спаваће собе, дневну собу, трпезарију, два купатила и ку-

ГЛАСАЧКИ ЛИСТИЋИ

Сваки гласачки листић за изборе који су се 3 јула одржали у Египту, садржавао је, поред имена, и одређене сим-

боле појединих кандидата. Велик број неписмених међу 23 милиона Египћана нагнао је владу да уведе овај, за наше појмове необичан, начин гласања.

Трагедиа ЈЕДНОГ РЕКОРДЕРА

Ли Хусон, стар 25 година, висок 183 сантиметра и тежак 100 килограма, био је понос и нада француске атлетике. Пре њега су само 24 човека на свету успели да баци кладиво — гвоздено буре тешко седам килограма и 257 грама — даље од 60 метара.

Овај чин, благе нарави као дете, имао је једног доброг пријатеља, тркача Волекена. Вечито су били заједно. Тренирали су на истом стадиону, свакодневно се посећивали и са својим женама често одлазили на излете.

Наједном је Волекен престао да долази на тренинге. Имао

је породичних брига; морао је наћи нов стан, јер је његова жена очекивала бебу. Хусон је био несрећан. И кад се, после два месеца, пријатељ опет појавио на зеленој стази, раздрагани Хусон је са одушевљењем стао да му прича о новом методу тренинга који је почео примењивати у бацању кладива. Поверио му је и своју најинтимнију жељу. — Можда... можда ћу једног дана пребацити фантастичну границу од 70 метара, — рекао му је уз осмех.

Волекен је, као и толико пута раније, посматрао пријатеља како се спрема да баци кладиво. У његовим снажним рукама оно се окретало као да је било перце. Први, други, трећи окрет... Неочекивано, Хусон је изгубио равнотежу и кладиво се страховитом силом истргло из његових грчевито стегнутих шака. Несрећа је хтела да гвоздена кугла на готово празном стадиону нађе жртву. И то баш најбољег пријатеља. Туп ударак у

ПРИМИТИВНИ НАРОДИ ИШЧЕЗАВАЈУ

Доктор Роберт Хајне-Гелдери, професор за етнологију и археологију азиских земаља на универзитету у Бечу, упутио је апел антрополозима за

прикупљање података о примитивним племенима док то не буде већ касно. Широм света, каже др Гелдери, старе културе брзо ишчезавају. Већа племена апсорбују мања. Старе културе и језици нестају, јер савремени технички и економски развитак бришу традиције исто тако успешно као и некадашњи освајачи. Изучавање примитивних језика даје кључ за утврђивање порекла модерних језика, јер су многи од њих остали изворно чисти захваљујући вековној изолацији. Сем тога, студирање примитивних племена помаже нам да разумемо најдубље корене наше културе.

ЗА БРЖЕ ПОДИЗАЊЕ СТАЊЕНИХ ЗГРАДА

Једно шведско грађевинско предузеће, које је иначе познато као пионир у производњи готових делова за станбене зграде, сада је изумело начин за уграђивање комплетних купатила, која се стављају на своја места помоћу дизалице. Све доводне и одводне цеви унапред су монтиране у бетону, тако да остаје само да се споје с главним цевима. Тиме се знатно убрзава подизање куће, јер баш овакви стручни радови обично доводе до застоја. Исти метод примењује се и код уграђивања готових степеница и кухиња.

ОД ШПИЦБЕРГА ДО ИСЛАНДА

Совјетски ледоломац „Литке“, приликом научног крстарења по Леденом Мору, спуштао је у море, на разним местима, боце у којима су биле дописне карте, с молбом да их налазач пошаље Институту за поларна истраживања у Лењинграду. Три овакве карте бачене код Шпицберга, ухваћене су на обалама Исланда и враћене у Лењинград. Према месту хватања, види се да су боце превадиле пут од преко 2.000 километара. Ово је чиније у циљу израчунавања брзине којом се с Гренланда спуштају ледене санте у Атлантски Океан. Истовремено је ледоломац „Литке“ донео више примерака земље с морског дна. Неки од њих садрже организме који досад нису налажени у арктичкој области.

СВЕ ОД ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ

Једно предузеће хемиских производа подигло је у „Ди-

Убио сам «моби дика»

О кад памтим за се бе жудео сам за тим да постанем ловац на китове. Родио сам се у Геј Хеду 1877, неколико година пошто је тај крај престао да буде резерват Индијанаца. Живели смо дванаест миља од Њу Бедфорда, средишта индустрије за прераду китовог меса. Мој отац је провео неколико година као стјуард на радним бродовима-китоловцима; Френки, мој старији брат, био је харпунер. Желео сам да постанем оно што је био Френки.

Кад видиш „бељу“ чувај се
Мој брат пловно је арктичким водама; од њега сам дознао све о китовима. Причао ми је нарочито о страшној главатој уљешури. Тај кит се бори целим својим телом: главом, репом и чељустима. Чељусти су му велике као соба, а кад их склопи око чамца, чамца пр

ЗАЧАРАНИ КРУГОВИ

Такозвани „зачарани кругови“ печурака имају врло просто објашњење. Печурке по-

чињу да расту у центру, а докније, што више опада хранљивост гла, оне се постепено шире на све стране, у концентричним круговима.

ПРВЕ ПОБЕДНИЦЕ ЛАМАНША

Такмичења у препливавању Ламанша одавно се одржавају, али су тек 1926 године и жене

учествовале у њима. Било је укупно 12 такмичарки, од којих је прва стигла на енглеску обалу Американка Гертруда Идере.

ска као љуска од јајета. Ипак, најгори од свих је кит с белим мрљама по телу. Неки китоловци сматрају да су те мрље оживљени од рана наресених харпуном. Други верују да беле

У лето 1902, друге године на ше пловидбе, крстарили смо јужно од Азорских Острва. Једног дана, негде око пет по подне, човек из осматрачке корпе отегнуто поче да „пева“: „Ено га дува... ду-ва... дува“.

Капетан Макензи остави вечеру и испе се на главну катарку.

— То је уљешура, — рече чим је погледао. — Спремте чамце за спуштање.

Ендрију Вест и ја ушли смо

Од свих легенди које потичу из „великих дана“ лова на китове, најпознатија је, несумњиво, она о „Моби Дик“, чудовишном белом киту који је, како су говорили ловци на китове, ти „гвоздени људи у дрвеним бродовима“, био оличење зла и злобе. Ипак, све до недавно није постојао никакав писмени „доказ“ о томе да ли је тај страшни становник мора, или ма који кит сличан њему, уистину постојао. За своју славу он има да захвали многобројним причама морнара и познатом роману Хермана Мелвила „Моби Дик“, објављеном 1851 године.

Постоји, ипак, један човек који се нашао „лице у лице“ с белом китом. То је осамдесетогодишњи Индијанац Амос Смоли, бивши харпунер са Геј Хеда, на острву Мартин Виноград.

у свој чамца. Чекали смо наредбу за спуштање. Јер, чамци се никад не спуштају док је кит на површини; најмањи плесак по води стиге до кита као телефонска опомена. Кит је остао на површини око један час, а онда је заронио. Спустили су нас. Нисмо били одмакли од брода ни пола миље, кад се на главној катарци подиже застава: знак да је кит опет изронио.

Изненада, док смо му се приближавали, Ендрију Вест проговори гласом који никад нећу

заборавити: „Та-риба је бела. Бела по читавом телу! Тај кучкин син...“

Гледао сам напрегнуто. Кит је био свега неких 80 метара од нас, али у сумраку који се спуштао све што сам могао да видим била је бела креста таласа који су га заплускивали.

Вест се све више узбуђивао: „Чувај се, мали, — опомињао ме је. — Видиш, сасвим је бео! Остали су такође бели узнемирени. На лицима већине веслача читао се страх. Вест ми даде знак да устанем. Оставих весло, заузех своје место на кљуну и подигох харпун. Тек тада сам га видео: тело му је било белје од пене коју је правно ударцима репа.

Сетно сам се свих прича које сам чуо као дечак. Само, ово није био кит с белим мрљама. Овај је био сасвим бео! Али, сетно сам се и капетана Макензија, његових тешких чизама и свих оних речи које би изговорио кад неко не би извршио задатак. Мој задатак је био да кита погодим харпуном, па био он бео или црн!

Чудовиште испод нас било је дуго 28 метара

Вестова заповест личила је на муцање:

— Сад, стари Томихок!

Харпун се зарно по свим прописима; ја сам био тако мислио. Али, секунди су пролазиле. Нагао сам се напред, не бих ли чуо звук експлозије. Најзад, пригушено „панг-панг“ стиже из дубине.

Вода је шикнула у високом млазу кад је кит заронио, брзо вукући уже харпуна. Сви смо напрегнуто ишчекивали, стрепећи да и нас не одвуче за собом. Зграбих нож да бих, у последњем тренутку, пресекао уже харпуна. Све дубље и дубље ронила је рањена животиња; двадесет фатома ујета већ је отишло за њим. Она је стао. Чекали смо без даха, спремни на најгоре. Јер, то чудиште испод нас било је дуго 28 метара, три пута дужи од нашег чамца, и — бело. У ми-

слима сам видео како нас разбацује на све стране ударцима снажног репа.

Изненада, уже харпуна је одабавило. Стали смо да га извлачимо припрвени за битку. Међутим, кит се дизао лагано и тихо. На површини се појавило прво пераје. Хоће ли сад започети борбу? Најзад се укачала цела огромна глава. Кад је густа црвена крв избила из његових ноздрва, ваздух се затресао од грмљавине. То је могао да буде почетак одлучујуће борбе, али — ништа се није догодило.

Вест приђе кљуну чамца с пушком у руци, спреман да пуца на први знак.

— Стари Томихок, — рече спуштајући пушку — добро си обавио посао. Погодио си га право у срце.

Капетан Макензи стајао је крај ограде, посматрајући наш повратак. Кад сам се испео на палубу, погледао ме је право у очи и ништа није рекао. То је била највећа похвала коју сам могао добити. Да је био незадовољан, итекако би говорио.

Те ноћи, и многих ноћи које су отада протекле, мислио сам на белог кита и питао се шта се све могло догодити да га нисам убио првим хицем. Тада још нисам знао за причу о овој немани. Тек 35 година касније посетио ме је Маркус Цернеген, професор историје и син ловца на китове, и питао ме о „Моби Дик“. Од њега сам чуо причу коју су китоловци причали више од пола века о том белом киту — уљешури, најдивљачнијој и најкрвочлонијој животињи која је икад живела. А прошлог лета Џон Хјустон и Грегори Пек позвали су ме на премијеру свог филма „Моби Дик“ и претставили ме публици као човека који га је убио.

Ја не знам да ли је бели кит кога сам убио заиста био Моби Дик. Сећам се само да је капетан Макензи, разгледајући му истрошене зубе, рекао: „Има му најмање сто година, а можда и две стотине“.

Прва фотографија

Прву фотографију направио је француски научник Нисефор Ниепс, 1826 године. Експонажа је трајала око осам часова. Фо-

тографија је начињена на веома осетљивој подираној плочи од калаја и на њој се видело дворниште куће у којој је Ниепс становао.

ШТА ЈЕ ЦИКЛУС?

Циклус је грчка реч и означава круг или групу више ствари истог рода; например циклус песама или предавања, који чине једну заокружену целину. Затим, то је назив и за низ година после којих се неки догађаји или појава правилно понавља.

СЛИКА ОД ПОЛА КИЛОМЕТРА

„Панорама Мисисипија“, рад сликара Џона Бенварда, сматра се да је била највећа уљана слика која је икад направљена. Слика је приказивала ток реке Мисисипи у авржњич

готово два километра на платну дугом 457 метара, а широком 3,65. Довршено 1846 године, циновско платно било је намотано на два вертикална покретна стуба. Мисли се да је слика изгорела у једном пожару у Колдспринг Харбору, у држави Њујорк, 1896 године.

У СВЕТУ ЛЕПТИРОВА

У свету инсеката, лептирови се нарочито истичу својом лепотом и раскошном бојом, а често и необичним обликом. Тако један ноћни лептир који спада у пауновоце, највеће лептирове Европе, има крила оивичена белим и по једно окце при крају сваког крила. Кад склопи та крила, онда личи на сову (лево). Други један лептир назива се краљем, јер има сребрнаста крила која личе на плашт (десно). Има лептирова из породице пауноваца ко-

ји, кад се скупе, личе на сув лист. Ове и друге појаве су последња прилагођавања околних у којој живе ови лептирови.

КАД ТОРНАДО БЕСНИ

Читаве две недеље беснео је страховит торнадо, а слапови кише нису престали да падају. И тек кад се указао крајичак ведрога неба, људи су могли да сагледају пустињу коју је невреме проузроковало. То је, уствари, била највећа пустиња у историји Тексаса. Досад је избројано готово стотину мртвих, док је нестали неколико пута више. Материјална штета је огромна. Набујале реке носиле су све пред собом. Нису им

могли одолети чак ни велики гвоздени мостови, а куће су се рушиле као да су од лека.

Торнадо пустиош Сједињене Америчке Државе у свако доба године. Просечно их има

6 у фебруару, 21 у марту, 43 у мају и 40 у јуну. Они су виновници најмање 200 смртних случајева годишње и проузрокују просечно 21 милион долара штете.

Најстрашнији торнадо у овом столећу сручио се на Масачусетс, 9 јуна 1953. Биланс је био: 90 мртвих, 1228 тешко повређених и око 52 милиона долара штете. Највећи број људских жртава забележен је 18 марта 1925 године — 689 мртвих и 1980 рањених.

Тексас је америчка област која највише страда од непогода. Он долази на прво место по броју торнада, поплава и суша, а на друго по броју циклона. У току последњих седам година, у Тексасу није пала такође ни кап кише. Бунари и извори су пресахли, а бујице и реке пресушиле. Полазећи од Рио дел Гранде, суша се проширила 1600 километара на север ка Новом Мексику, Оклохоми, Канзасу и Колораду. Десетине хиљада сељака напустили су своју исушену, испуцалу земљу и отишли да раде у фабрикама.

Умирални су храстови стари 500 година и нестали огромни водопад у Комал Спрингу, на северозападу Сан Антонија, за које ни у најстаријим хроникама и индијанским предањ-

ма нема помена да су ма кад губили воду. Од свих крајева Тексаса најгоре је страдао Карнес, где је 10.040 становника, од укупно 17.288, материјално потпуно пропало.

ВИШЕ ПРОДИРЕ У АТМОСФЕРУ

За највишу планину света не сматра се Монт Еверест, већ врх Чимборазо у држави Еквадор. Истина, Еверест је висок 8882 метра изнад морске површине, а Чимборазо свега 6248. Али, Чимборазо се сматра за највиши врх света, јер се налази готово на самом Екватору и због избочености земље он задире много више у атмосферу него Монт Еверест.

БАШ ТИ ХВАЛА, ВУЧКО! САД МОЖЕМО Ићи КОД УЈАКА НА РУЧАК!

ХЕЈ! ЗАШТО НЕ ПОБЕШ И ТИ С НАМА?

ЕВО, ИДЕМ! ХЕ, ХЕ! ТАТА СЕ СИГУРНО НЕЋЕ ВРАТИТИ ЗА НЕКОЛИКО ДАНА!

КРАЈ

ТО СЕ ДОГОДИЛО

НАНСИТУ у: Па-де Калеуз СЕНЕГАЛУ

Животиње често изненађују човека својим поступцима. То га понекад наводи на помисао да умеју да мисле. Међутим, познато је да научници оспоравају животињама то својство, да чак и њихове „најпаметније“ поступке тумаче као плод искуства, а не мисли. Ипак, каткад њихови подвизи задиве човека, као у ових неколико истинитих прича, које су забележили људи што су их видели својим очима.

Заробљеница

Један четрнаестогодишњи дечак из Нансија, у Француској, становао је у родитељској кући окруженој шумарком. Једног дана открио је на једном дрвету гнездо конопљарке са четири птиће. Деча умеју да буду окрутна и — он је гнездо пренео на балкон пред своју собу. Био је сигуран да ће мајка пронаћи птиће и доћи да их нахрани. Није погрешно. Конопљарка је долазила и хранила их. Онда је дечаку пало на памет да зароби и мајку. Купио је кавез и сместио птиће у њега. Кад је конопљарка ушла у кавез да нахрани своје младунце, дечак је затворио вратанца и мајка се наша заробљена.

Свакодневно, мужјак-отац слетао је на зид прекопута балкона, седео тамо пет до десет минута, цвркутао, брљао својој жени, тешио је. Време је пролазило, а он је упорно долазио не заборављајући заробљеницу.

Најзад су птићи били у стању сами да се хране и дечак одлучи да ослободи мајку.

Читава породица била је окупљена на балкону када је мужјак слетео на зид. Вратни-

ца кавеза су се отворила и конопљарка се винула у слободу, грабећи ваздухом према свом парњаку. Њихов сусрет био је дирљив, толико испуњен радосту, цвркутом, нежностима, животношћу, — да су свима на балкону засузиле очи.

Немушти језик

Код своје рођаке у Па-де-Калеу дошао је један младић да проведе неколико дана као гост. Првог дана око подне седео је сам у дневној соби кад зачу неко тихо лупкање и пљу-

скање. Освртао се на све стране док није спазио да је то златна рибица из малог акваријума протурела реп изнад површине воде и лупала о стакло.

Младић је о томе обавестио домаћицу која је мирно одговорила:

— Па да, забавила сам се у кухињи па сам заборавила да нахраним рибицу. Она увек тако лупа кад у подне сметнем с ума да јој дам храну.

У сумрак, младић је гледао кроз прозор. У соби је већ био полумрак. Опет је чуо сад већ познати шум. Рибица је лупала. Похитао је да јој баца храну у акваријум, али је она и даље незадовољно лупкала. Морао је опет да позове упомоћ рођаку.

— Наравно!... Сад смо заборавили да јој упалимо сијалице под акваријумом. Она не воли мрак док не дође време спавању!

Смиривши се чим је сијалица упаљена.

Невидљиви лопов

На једној плантажи у Сенегалу, у дну врта што се про-

стирао око куће власника, налазио се кокошарник. Једно одељење у коме су чувана јаја, било је стално закључано. Па ипак, једног дана јаја су почела да нестају, редовно, свакодневно по шест до девет комада.

Одлучено је да се лопов ухвати и у врту је у току ноћи постављена заседа. Брава је остала нетакнута, а ноћно блење било је узалудно. Није остало ништа друго него да се дежура у самом кокошарнику. Домаћица је са ћерком и сином села у један крај одаје с јаји-

ма и мировала при пуној светлости сијалице.

Пред поноћ, кроз једну рупу на поду коју дотад нико ни-

је приметио, ушуња се опрезно огроман пацов. Стражари се примирише и остадоше непомични. Одмах за првим про-

вуче се и други, нешто мањи пацов, бесумње женка.

Оно што се затим одиграло управо је запањило и домаћицу и њену децу. Женка, онај мало мањи пацов, легла је на леђа и предњим ногама почела да навлачи једно јаје на свој трбух. Најзад га је прихватила са све четири ноге и онда опружила реп. Мужјак ју је зубима ухватио за реп и одвукао до руке, па кроз њу. После извесног времена опет су се вратили и поновили исто. Утовар, транспорт и повратак поновили су се седам пута. Седам целих јаја пренето је у скровиште пацова.

Рупа је прво зацементирана. Никаквог резултата. У цемент је стављена срча. Ништа. Јаја су нестајала. Пацови су увек бушили своју рупу и домаћин је најзад морао да скрива јаја на другом месту!

Још нешто о октоподу

Октопод је познат углавном из фантастичних прича као страховито морско чудовиште, које је у стању да својим снажним крацима дограби чамац и беспомоћне морнаре одвуче у морске дубине. Међутим, неки научници нам дају о октоподу сасвим другу слику. Они га

чењу може брже научити него поједини кичмењаци. Један енглески научник, проучавајући нерви систем октопода, извео је занимљив опит. Он је ставио храну у два суда: положени, кроз који је пустио слабу електричну струју, и усправни, без струје. Октопод је убрзо научио да прилази само усправном суду. Он је

зонтално, с главом окренутом у правцу кретања. Но, кад мирује, глава му стоји усправно. А како он има добро око, реалативно лако научи да разликује ова два положаја.

Источњачки народи радо једу октопово месо. Рибари знају за његову особину да се крије по удубљењима у стени, па га тамо и хватају. Они обично спусте у море велике ћупове од земље и кад се октопод смести унутра извуку га заједно са судом. Само, то вађење ћупа мора бити брзо, да октопод не би побегао.

Један амерички научник прича како је овај нагон октопода да се крије у дубини искоришћаван за вађење разних потонулих предмета с морског дна. Пре много година, на путу из Кореје у Јапан, потонуо је један брод натоварен скупocenим порцуланским вазама. Недавно је велик број тих ваза извађен на тај начин што су везане октопозе пуштали у море и после извесног времена извлачили на површину. Како су се неки од њих одмах завлачили у ове порцуланске судове, то су и они вађени заједно са животињама.

претстављају као мирно биће, такође у стању да разликује које има исту такву намеру да вас нападне и убије као и какво мало кученце.

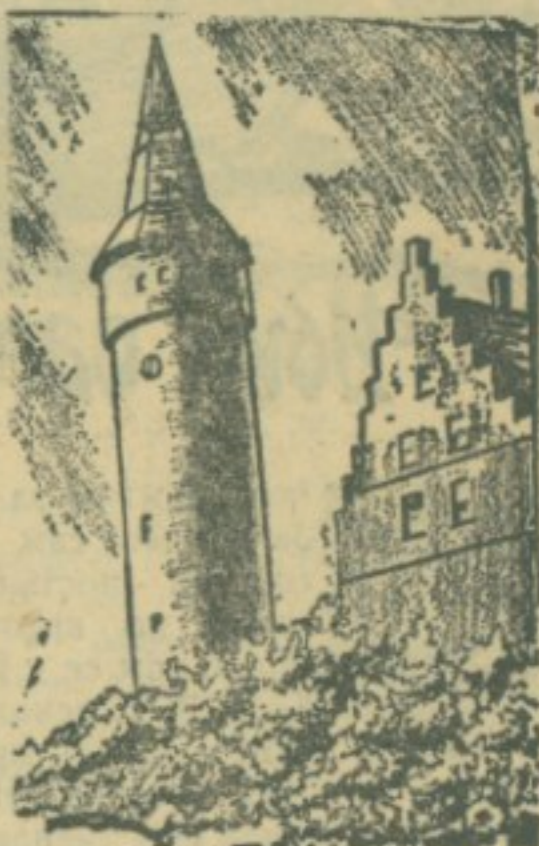
Ти научници убрајају октопода у интелигентне животиње, које имају смисла за организацију. Мозак им је велик и добро функционише, па неки сматрају да се он много

такође у стању да разликује округли суд од четвороугаоног. Већ теже иде с разликовањем круга од многоугла.

На основу свега овога, може се поставити питање: како октопод успева да разликује вертикалну фигуру од положене? Октопод се креће хори-

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

КРИВА КУЛА У КИЦИНГЕНУ

У немачком граду Кичингену налази се једна крива кула. Кад човек иде око ње, има утисак да се кула са сваким његовим кораком криви на другу страну.

ТАСТ ЦАРЕВА

Пет ћерки јапанског државника Мичинаге (966 до

1027) биле су удате за пет јапанских царева који су један за другим долазили на престо.

ДРВО С ПРСТЕНОМ

На једном имању у Сут Кингстауну, на Род Аленду, кроз оков за точак на

колима изникло је и израстло — дрво. То дрво данас има велику, разгранату круну, тако да се гвоздени прстен више не може скинути.

САГРАЂЕНА БЕЗ ВОДЕ

Централна црква у Гватемала Ситију саграђена је без иједне капи воде. Малтер за њено грађење био је мешан са шеверном мелом, млеком и беланцима од јаја.

КАМЕНИ КОЊ

У јапанском заливу Цугу ру налази се једна стена ко-

ја има изглед шинског коња који се узгоину и одбија да крене даље.

WALT DISNEY ШИКОА

ЗТОДС И НЕЗТОДС

ПАРА НЕМАМ ДА ПУТУЈЕМ ПО СВЕТУ... ДА ЈУ ДЕСИТИ НЕШТО СЛИЧНО!

ДНАС ЖЕЛИМ ДА БУДЕМ У ПРЕСКОМ НАСЕЉУ!

А ОНДА ЂЕМО ОТПУТОВАТИ У АЛПЕ!

АХ... ОСТРВО КАПРИ У СУНЦЕВОМ СМИРАДУ!

ТРАС!

ГРМИ! СПРЕМА СЕ КИША!

А КАД ПАДА КИША... НАЈЛЕПШЕ ЈЕ ОТИКИ НА КАКВО МИРНО ОСТРВЦЕ У ЈУЖНОМ МОДУ!

ТРАС КРРРРР

ИЗГЛЕДА ДА НАПОЉУ БЕДИ СТРАШНА ОЛУЗА! ТРЕСЕ СЕ ЦИТАВА КУБА!

АХ... НЕПОГОДА ЈЕ ПРЕСТАЛА! САД ЈЕДАН ЛЕП МОРСКИ ПЕЈЗАЖ... ХЕЈ! НЕ СЕГАМ СЕ ДА САМ НА ЦРТАО КИТА!

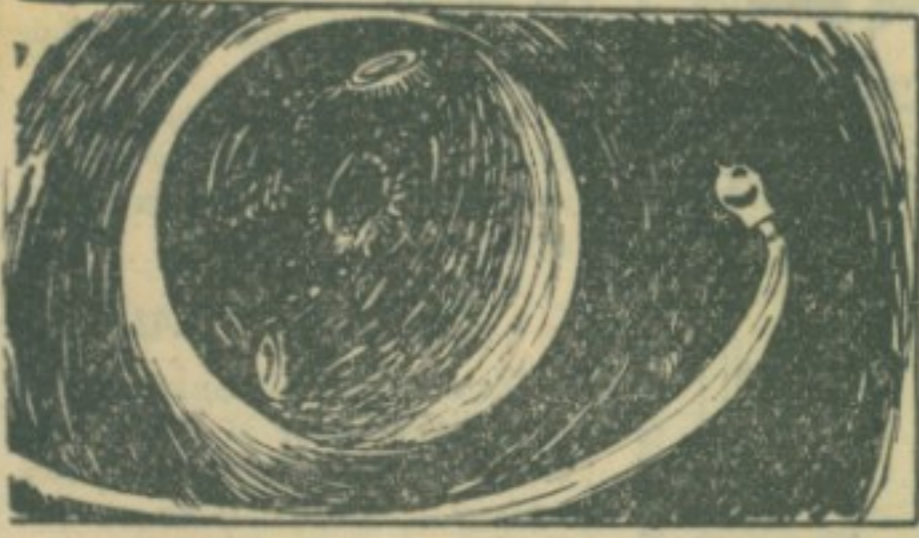
НЕГДЕ СЕ НЕШТО ПОКВАРИЛО!

Walt Disney Distributed by King Features

СНИМАЊЕ ДРУГЕ СТРАНЕ МЕСЕЦА

Амерички часопис „Машине и ракете“ до-
нео је занимљив разговор са управником Уре-
да за научна истраживања америчког ваздухо-
пловства, Холингсвортом Грегорцијем. Он је ре-
као да ће пре 1962 године бити пуштен ве-
штачки сателит који ће с телевизијском каме-
ром да обиђе око Месеца. Захваљујући томе,

Људи ће први пут видети како изгледа наличје
„Месечевог медале“. Пошто овај вештачки са-
телит неће моћи да се врати на земљу, већ мо-
ра да нестане у васионском простору, он ће,
пре но што занавек ишчезне, путем радиота-
ласа емитовати цео филм који је снимљен у
васиону.

ВЕШТАЧКИ БИФТЕК

Научни институт Бателове задужбине у
Женеви бави се сада изучавањем производње
вештачких и јестивих намирница у пром реду
меса, за рачун једног енглеског предузећа за
исхрану. Научници су примили навоко једно-
ставан задатак: да створе лабораториски про-

извод на бази протеина који ће имати одлике
свежег меса, али ће бити бар десет пута је-
стивији. За свега неколико месеци, они су и-
спели да дођу до производа који има чврстину
меса. Сада покушавају да му укус што више
приближе природном. Но, чак и ако крајњи ре-
зултат општа буде задовољавајући, — кажу ови
научници, биће ипак потребно више година да
се вештачки бифтек појави и у месарници.

ЧОВЕК С „РАДАР“ У ГЛАВИ

У Глим Коулу, малом насељу у америчкој
држави Мејн, доктор Хенри Фјухарик је са
својим сарадницима извео значајне опите да
би се уверио може ли човек да пренеси своје
мисли на другог. Материјал за опите састојао
се од нарочитог стола, на коме се налазило де-
сет кутија од пластичне масе, а у свакој од
них по две слике: два паука, два лептира итд.

— све у паровима. Пошто се слике испремеш-
тају, с једне и друге стране стола седне по
један човек. Ономе који прима мисли везана је
копрена преко очију. Други, који види како су
слике распоређене, треба да пренесе првоме
своју мисао како треба слике сретити да би се
у свакој кутији опет нашли само парови. По-
сле извесног времена, овај почне да премешта
слике из кутије у кутију, с мањим или већим
успехом.

Опите су показали занимљиве резултате.
Досад је најбоље примао „марећења“ неки Пи-
тер Харкос, који је добио надимак „човек ко-
ји има радар у мозгу“.

Доктор Фјухарик није дао никакво тумаче-
ње овог феномена, јер још нема довољно података
за темељнији закључак. Засад остаје при
томе да су у питању електромагнетски таласи,
што се, уосталом, и раније претпостављало. Па
ипак, значајно је што су лекари почели испи-
тавања у овом правцу, јер је, као што је по-
знато, „преношење мисли“ празноверни свет
приписивао дејству ванземаљских сила.

НАПРОМЕТНИЈИ АЕРОДРОМ

Аеродром Чикаго-Мидвеј сматра се за
најпрометније ваздушно пристаниште на
свету. На овај аеродром просечно слети и
с њега узлети више авиона у току године
него укупно на аеродромима у Лондону,

„ПАДОБРАНЦИ“ У МЛАЗЊАЦИМА

У Енглеској се догодио занимљив случај с једном буџи-
ном. Она се била завукла у
један млазни авион и с њим
заједно полетела. Примећена
је тек на 4.000 метара висине,
кад се сама извукла из свог
склоништа, како изгледа због
нестачице кисеоника. У Њу-
јорку су две птице биле ло-
шије среће. Приликом спушта-
ња једног авиона, оне су до-
спеле у млаз излазних гасова,
који их је на месту убио.

ПЕЧАТ У НАЛИВ-ПЕРУ

У Немачкој је пуштено у
продају нарочито налив-перо
за пословне људе. У његовом
горњем делу налази се печат
који је довољно велик (34x18
мм) да се може утравирати
име сопственика, тако да је, у
случају потребе, могућно за-
час створити довољан број
посетница.

БРЗО ИЗАЗИВАЊЕ ФИЛМОВА

Један амерички хемичар про-
нашао је нов начин изазивања
филмова. Филм се испира са-
мо у једном раствору, а за о-
сетљиве филмове довољно је
само неколико секунди да бу-
ду изазвани и фиксирани.

АПАРАТ ЗА ПРЕНОШЕЊЕ РЕЧИ

Научници из једне америчке
лабораторије усавршили су
машину која речи откуцане
на машини аутоматски прено-
си из једне одаје у другу, и то
брзином од хиљаду на минут.
На овај начин, многи канцелар-
иски послови могу се знатно
убрзати.

ПРОТИВ ПОЖАРА И ПРОВАЛЕ

Уређај за аутоматску узбу-
ну, начињен недавно у Амери-
ци, корисно ће послужити за
заштиту од пожара, а и од ло-
пова. Он испушта краткоталас-
не звуке које људско ухо не
може да осети. Ови звуци об-
ијају се од зидова и предме-

та и докле год је све мирно и
ништа се не креће цео систем
је у равнотежи. Али, ако неко
уђе у ту просторију, или неко
ко већ ту седи само махне ру-
ком, равнотежа се поремети и
долази до узбуне. Исто се до-
гађа и кад се температура
погне неколико степени изнад
нормале.

ПРЕЦИЗАН ПОДМАЗИВАЧ

У Швајцарској је израђен
подмазивач у облику налив-
пера, који је нарочито погод-
ан за подмазивање машина
за писање и малих апарата,
јер уље за подмазивање кап-
ље само тамо где је потребно.
Тиме се постиже знатна уште-
да у уљу, док је подмазивање
веома прецизно.

АЕРОДИНАМИЧКИ МОТОЦИКЛ

У Немачкој је произведен
мотоцикл који има аеродина-
мички оклоп од пластичне ма-
терије, тако да је отпор вазду-
ха сведен на најмању меру.
Возач у њему готово лежи на
леђима и гледа кроз један про-
видан део. Овакав мотоцикл
јачине 50 кубика на пробама
је достигао брзину као обич-
ан мотоцикл од 500 кубика.

ЧАМАЦ НА СКЛАПАЊЕ

У Америци се израђују
спортски чамаци од платна и
алуминијумских цеви. Чамац
се може склопити за 15 мину-
та, а за исто толико времена и
расклопити. Склопљен, може
да стане у малу врећу која се
носи на леђима. Укупна тежи-
на чамаца износи око 17 кило-
грама.

ПЕГЛА С ПОКРЕТНИМ ВРХОМ

Пегла за рубље чији врх
може да се покреће израђена
је недавно у Немачкој. На тај
начин могу се њоме боље и
лакше испеглати округлине
или усети на рубљу. Кретање
врха регулише се ручицом
која се налази испод дршке.

НОВА КАТОДНА ЛАМПА

Амерички научници усавр-
шили су нову катодну флуо-
ресцентну лампу која не ути-
че неповољно на радио-при-
јемнике.

ЦИНОВСКИ КОПАЧ

Један инжењер из Илинои-
са конструисао је аутоматску
лопту која је у стању да иско-
па из земље, заједно с коре-
ном, дрво чији пречник изно-
си до 30 сантиметара. Она мо-
же да копа и по мразу, проди-
рући кроз слој залеђене зем-
ље. Овај циновски копач на-
мењен је пресађивању младог
дрвећа.

ТРГОВАЧКИ БРОД НА АТОМСКИ ПОГОН

Према већ израђеним плано-
вима, ускоро ће почети град-
ња првог америчког трговач-
ког брода на атомски погон.
Засад се зна толико да ће овај
брод развијати брзину од 20
чворова на сат и да ће бити о-
премљен најсавременијим уре-
ђајима за што већу безбедност
посаде и путника. Као гориво,
бродски реактор употребљава-
ће обогачени уран 235. Про-
пулзациони систем биће у стању
да развије снагу од 220.000
коњских снага по осовини.

НОВА НАЈЛОНСКА ТКАНИНА

Један амерички стручњак за
бојење тканина изумео је нову
најлонску материју за тапаци-
рање. Иако је ова тканина гу-
ста и чврстога ткања, показу-
ла се веома лака за обраду, а
нарочито је погодна за дрвје-
рије, јер меко пада. Иначе, она
је направљена од Дипоновог
„таслан-влакна“ које је прона-
ђено почетком ове године. Фа-
брикација таслан-влакна уствари
је механички метод код кога
се потпуно мења изглед ве-
штачког влакна које служи као
сировина, те се може примени-
ти готово на сва влакна.

ШТА ЗНАЧИ ТУТРА?

Тутра или тура је арапским
словима уметнички исписано
име султана на врху државних
аката. Затим, то је назив за
лице новца и ордена испуње-
но именом и титулом султано-
вом и то веома вешто и деко-
ративно.

Јестели већ чули да...

... све до пронала-
ска микроскопа, од-
носно његове упо-
требе, суифери су сма-
трани не за животи-
ње, већ за биљке.
Суифери су употре-
бљавали још стари
Грци, и то за „по-
стављање“ шлемова.

... именов Сибир
називана је у 16 ве-
ку само престоница
татарског кана Куху-
ма, град Искер на
реци Иртишу. Касни-
је се то име проши-
рило на све руске
поседе у Азији.

... на Цејлону се
често могу видети

... једна врста мор-
ског рака, такозвани
рак-гудач, има један

... реч базалт, на-
зив за тврди таман
еруптивни камен, спа-
да у најстарија имена
стена. Постала је,
највероватније, од
етиопске речи „базал“,
који означава „камен
који даје гвожђе“.
Судећи према рим-
ском историчару Пли-
нију, базалт се најпре
искоришћавао у Ети-
опији.

... најстарији спо-
мен о минијатурној
руком писаној „књи-
зи“ налазио код
Плинија Старијег, ко-
ји каже да је Цицерон
видео „Илијаду“ тако
ситно написану на ли-
сту пергамента, да је
читао лист могао да
стане у орехову љу-
ску.

... јужноамеричка
животиња капибаре
највећи је припадник

... носорози су не-
кад живели и у Евро-
пи и Северној Аме-
рици.

породице глодара. Те-
шка је око 45 кило-
грама.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Шта се овде догађа?

Шта претставља ова сли-
ка? Одговорите речењем од
дванаест речи које ће све
почињати сугласником „д“.
Наравно, ваш одговор не мо-
ра се слагати с нашим, који
вам дајемо доле, у заграда,
али у сваком случају мора
испуњавати постављене ус-
лове.

(Добра девојчица Дара ли-
ван доручак донела дрводе-
љи Душку да даље добро
деље)

На језеру

Неколико гостију из јед-
ног хотела на Вледу изна-
ме чамац да се њиме прово-
зају по језеру. По свршеној
возњи сваки гост исплати
чувару свој подједнаки удео
за употребу чамаца. Али, чу-
вар рече том приликом:
— Да сурузи Иљковић и
Њикова два детета нису по-
шли с вама, свако од вас
морао би да плати по два
динара више.

Један од гостију додаде:
— Тачно је. Али, да је у
чамцу било још пет особа
онда би вам свако од нас
дао по један динар мање.

Колико је укупно плаћено
за изнајмљени чамац? Ко-
лико се особа возило у ње-
му?

(Десет особа, од којих је
свака платила по три ди-
нара)

Запушач и игла

Боцу допола напуњену во-
дом запушите чепом у који
је забодена игла за плетење
или каква јаца жица. Крај
игле треба да буде отприли-
ке пет сантиметара од дна
бочице. На воденој површини
плавна — набобан на иглу
— запушач са широким отво-
ром (види слику десно).

Задатак се састоји у овоме:
скинути унутрашњи запушач
са игле а да се боца не о-
тавара.

На слици лево видите ре-
шење. Завртите онакво бо-
цу! Услед тога вода ће се
укоњештати, па ће запушач
да се спусти са површине
према дну — без ичије по-
моћи — да се измигољи са
игле.

Хоћемо брз одговор

На нашој слици видите
два коња и два каубоја. Оба
каубоја бацила су ласо, и то
са успехом, али није јасно
ко је узхватио кога коња. На
вама је сад да то утврдите.
Само, одговор морате дати
брзо, а после проверите да
ли је он тачан.

УКРАЈИНСКИ

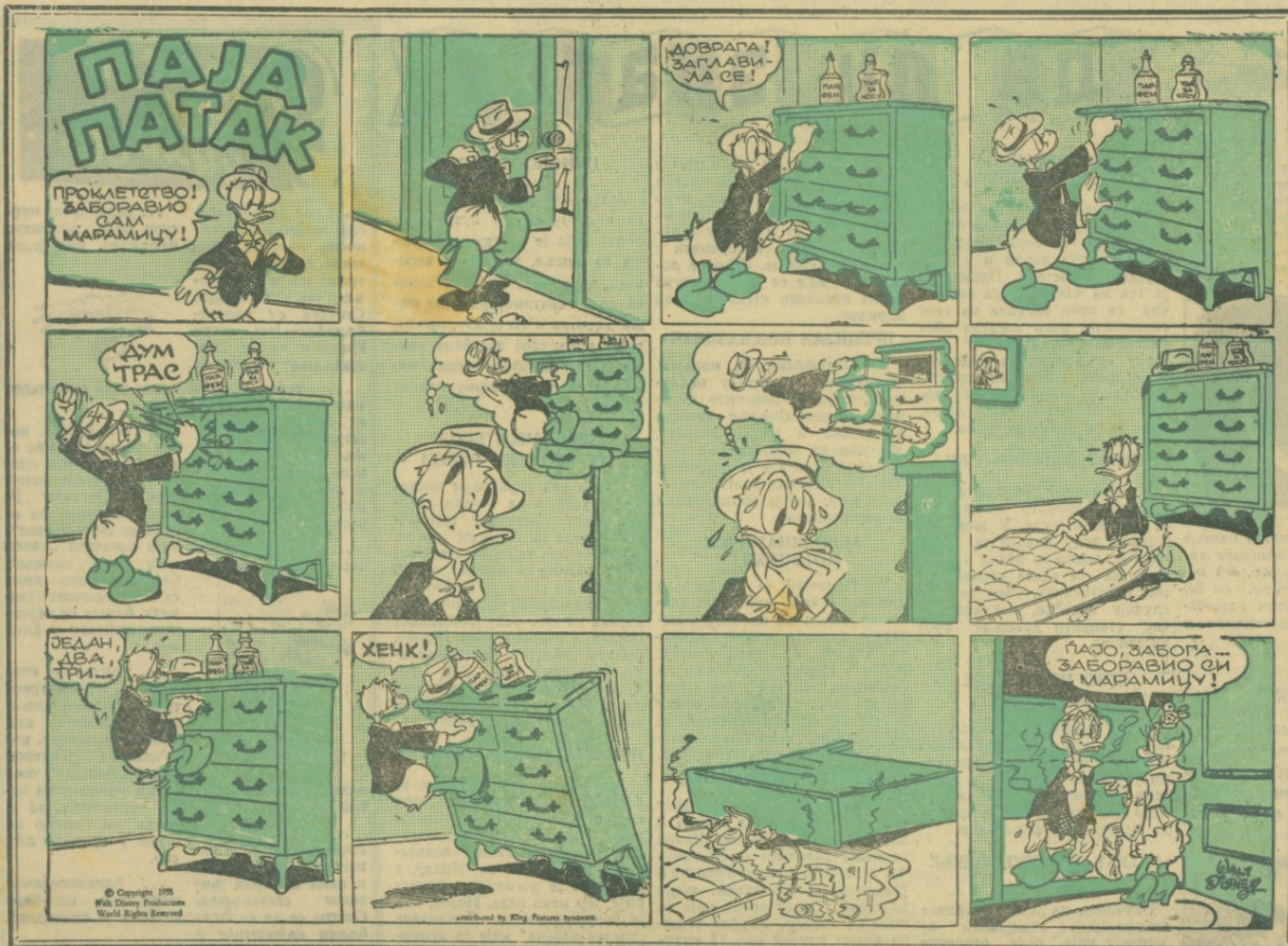
Водоравно: 1) птица певачица; 5) енглески при-
поведач и романописац; 7) земљорадничка ала-
ка; 8) коњи; 10) поприште борбе; 12) немачки
физичар (19 век); 13) улога; 15) део коњске опре-
ме; 17) барски гас; 19) свеска, део; 21) врста ин-
дискских аскета; 22) наш фудбалски клуб; 24) пад
цена на берзи; 25) језеро у Северној Америци;
27) пропелер; 29) ономатопеја лавеза; 30) обала,
кеј; 32) хемиски знак за индикцијум; 34) врховни
бог код старих Словена; 36) град у Јужној Фран-
цуској; 38) река у Француској, утока Средозем-
ног Мора; 39) једна драма од Оскара Вајлда; 41)
један напјатак.

Усправно: 1) један од највећих немачких пе-
сника („Вилем Телт“); 2) пољопривредник; 3) сло-
во латинице; 4) женско име; 5) поклон; 6) најма-
њи троцифрени број; 7) попуст на цени робе; 8)
отпорни према неком обољењу; 11) дрворед; 14)
најмањи хемиски недељив део материје (молекул);
18) образац, узорак; 18) народна скупштина код
старих Атињана; 20) старо име за Египат; 23) ве-
штачка брана за заштиту од поплаве; 24) наш
фудбалски репрезентативац; 26) женско име; 28)
једина предатна грчка крстарица; 31) мирас; 32)
звер из породице мацака; 33) река у Босни; 37)
индустријска биљка; 40) једна нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ро; 3) Вера; 5) мимоза; 7) жели-
зија; 9) оса; 10) лоз; 11) со; 12) У6; 14) ви; 15) ре-
жија; 18) виза; 19) монокл; 21) ко; 22) А(лфред
Н(обел); 23) и; 0; 25) ине; 27) к.в.ч.; 28) Роселони;
31) мерло; 32) Нина; 33) не.

Усправно: 1) реми; 2) ороз; 3) вила; 4) азил; 5)
Мосор; 6) А(ова); 7) кос; 8) Ази; 12) ужина; 13)
бизон; 16) ево; 17) јак; 19) моном; 20) Ливно; 21)
Кир; 24) очи; 26) Есеи; 27) Кина; 29) Ерин; 30)
лице.

ТАКО МУ И ТРЕБА

— Чујем да си добио двојку из географије, — вели Пата Гаја. — Како то да ти се догоди?

— Нисам могао да нађем Азоре.

— Дабоме, — љутило ће Пата. — Тако ти треба кад не знаш где остављаш своје ствари.

ОН ЈВ СИГУРАН

Паја се жали Хорацију:

— Јутрос ми је Пата разбила о главу шољу с белом кафом... Замисли да се теби тако нешто догоди!

— Мени се тако нешто не може догодити! — рече одлучно Хорације. — Ми ујутру пијемо чај!

СЛАЖУ СЕ

Кад је Паја дошао кући, затекао је Рају и Влају како једу један на другог.

— Опет се свадете! — поче да их врди Паја. — Зар се ви, децо, никад не можете сложити?

— Па ми се слажемо, ујка Пајо, — рече Гаја. — И Влаја и ја хоћемо већи комад торта.

НА УЈАКА

Паја: Овај Гаја све више личи на тебе.

Паја: Е? Шта је то опет скривао?

Који је ОДГОВОР штанк

Село НЕВАЉА налази се у:
Босни
Далмацији
Лици
Црној Гори

НОВЧИЦА је назив за:
стари новац
село
реку
планину

ВАСТАН је:
стари јело
део одеће
планина
поврће

ОДГОВОР

НЕВАЉА је село на острву Пагу. Налази се у његовом северозападном делу, с луком где пристају пароброди. Два километра југоисточно од села налази се брежуљак који се такође назива Неваља. Висок је 61 метар. Северно од овог села, на удаљености од четири и по километра, налази се друго село, које се зове Стара Неваља. Тим именовом назива се и оближња морска драга. Код овог села помињу се већ 1199 године солане, 1289 ка струм, а 1349 и 1372 село. Код села Неваље налази се 300 метара дуг, у стени издубљен, ходник за који се сматра да је из римског времена.

НОВЧИЦА је река у Хрватској. То је лева при тока реке Лике. Извире на источној страни Велебита. Са изворишта тече као река Брушаница, а од села Брушана рачва се према североистоку у два крака који се састају у близини трговишта Нови, по коме је река названа Новчица. Дужина њеног тока је 29 километара, а површина слива око 154 квадратна километра.

ВАСТАН је мушка лане на кошуља, дуга до колена, а у струку јако набрана. Носила се у Скопској Црној Гори.

Гуцетоловине Малог Цоннија

МОРНАРА
ТОМА ТРАУТА
И КИНЕЗА
ШАНГ-ЛИНА

ОПРОСТИ, СВЕТАИ ЦАРЕ!
НИСАМ ТЕ ПОЗНАО... ЈА...

СЕ ДИ, ПРИЈАТЕЉУ, ОДМОРИ СЕ!
ТАМАН СИ СТИГАО НА ВРЕМЕ ЗА
БАНКЕТ. ИСТИНА, НЕМАМ
БОЏНА ШТА, АЛИ АКО СИ
ГЛАДАН ПОДЕ-
ЛИКМО...

ШТА? ДА ЛИ ЈА ПОКУШАВАМ ДА
ДИГНЕМ БУНУ ПРОТИВ ЦАРА?
НЕ! ТО ЈЕ КЛЕВЕТА
НЕВАЉАЛИХ
ЉУДИ...

КАТОН ЈЕ ЛУКАВ И
ПОДМУКАО... ЦАР
ВИДИ САМО МАСКУ
КОЈОМ ОН СКРИВА
ИСТИНУ И СВОЈУ
ЦРНУ ДУШУ!

ПИСАНО ЈЕ: МАЛА
СЕКИРА МОЖЕ ДА
ОБОРИ СТАБЛО И
НАЈВЕРЕГ ДРЕВЕ-
ТА...

ШТА КАЖЕШ?
ЛАЖЕШ, ПСЕТО,
ИЛИ СУ ТИ
ВРАНЕ ПОПИ-
ЛЕ МОЗАК!

ГОВОРИМ ИСТИНУ, ПЛЕМЕНИТИ
КАТОНЕ! СВОЈИМ ОЧИ-
МА САМ ВИДЕО КАД
ЈЕ НАШ ЦАР ПРЕРУ-
ШЕН У ПРОСЈАКА
ИЗИШАО КРОЗ ТАЈНА
ВРАТА СВОГА
ДВОРЦА!

ЈЕ ЛИ
БИО
САМ?

НАСТАВИЌЕ СЕ